

... alebo o ontológii, antropológii a iných veciach, ktoré sú často neznáme a ešte viac zásadné!

BOŽIE SLOVO:

(Gn 1, 26-28)

Čítanie z knihy Genézis: *Boh povedal: "Urobme človeka na náš obraz a podľa našej podoby! Nech vládne nad rybami mora i nad vtáctvom neba i nad dobytkom a divou zverou a nad všetkými plazmi, čo sa plazia po zemi!"* ²⁷ *A stvoril Boh človeka na svoj obraz, na Boží obraz ho stvoril, muža a ženu ich stvoril.* ²⁸ *Boh ich požehnal a povedal im: "Plodte a množte sa a naplňte zem! Podmaňte si ju a panujte nad rybami mora, nad vtáctvom neba a nad všetkou zverou, čo sa hýbe na zemi!"*. Počuli sme Božie slovo.

KATECHÉZKA

 (porov. www.inky.sk, úvahy/katechézy č. 586)

So sociálnou náukou Cirkvi je to podobné, ako s Desatorom. Ako hovorí Písmo, „Zákon nie je daný pre spravodlivého, ale pre nespravodlivých a nepoddajných, pre bezbožných a hriešnikov“ (1 Tim 1, 9), ktorým musí dobré konanie prikazovať. Kresťanom však dobro prikazovať potrebné nie je, preto Ježiš „zrušil zákon prikázaní, spočívajúci v nariadeniach“ (Ef 2, 15). Ale aj keď kresťania túžia celým srdcom konať dobro a byť svätí, sama vôľa nestačí. Potrebné je aj *poznanie* toho, čo je dobré a čo je zlé. A tak Desatoro je stále aktuálne – nie ako *prikazy*, ale ako *dôležitá informácia* o tom, čo je dobré a čo je zlé. Preto keď čítame Katechizmus, tak časť o morálke nájdeme už tradične zostavenú a usporiadanú práve na základe tejto základnej informácie Desatora.

Sociálna náuka Cirkvi je na tom podobne. Keď sme uverili, obrátili sa a rozhodli sa, že ideme byť kresťanmi, byť synmi a dcérami Boha a ideme sa od Boha Ježiša Krista a Jeho Otca učiť byť *bohmi* na obraz Boha – „*Napodobňujte Boha ako milované deti*“ (Ef 5, 1), prikazuje Písmo a sám Ježiš, že máme byť „*dokonalí, ako je dokonalý váš nebeský Otec*“ (Mt 5, 48) – nepotrebujeme už, aby nám niekto prikazoval, že sa máme po vzore Otca v Nebi otcovsky starať o všetkých ľudí a celé stvorenie, hľadať *spoločné dobro* pre všetkých tu, na zemi a *večné dobro* pre všetkých ľudí v Nebi. Potrebujeme ale aj tu návod, ktorý by nám ukázal, ako na to. Na akých princípoch stavať naše úsilie o *spoločné pozemské dobro*, o čo usilovať, ako to robiť, aby sme naozaj konali správne. A tu nám prichádza na pomoc práve *sociálna náuka Cirkvi*.

„*V najvšeobecnejšom zmysle ide o špeciálnu zbierku učení pápežov, ktoré sa zaoberajú politickými a hospodárskymi otázkami, od encykliky Leva XIII. Rerum novarum (1891) až po encykliku pápeža Františka Fratelli tutti (2020). Samozrejme, Lev XIII. ani zďaleka nebol prvý, kto učil o týchto veciach. Vie to každý, kto aspoň letmo pozná Akvinského, Augustína či Jána Zlatoústeho, a v neposlednom rade aj Písmo. Vlastne by to vedel každý, kto číta sociálnu encykliku, lebo je ťažké prehliadnuť neustále odkazy na Písmo a Tradíciu,*“ vysvetľuje Stephen P. White, ktorý je výkonným riaditeľom Katolíckeho projektu na Americkej katolíckej univerzite a akademickým pracovníkom Katolíckych štúdií v Centre pre etiku a verejnú politiku vo Washingtone.

Ako to už v Cirkvi býva, nie je to nič povrchné. Je to niečo, čo ide do hĺbky. Nakoniec, od prvej *sociálnej encykliky* Leva XIII nás dnes delí už 131 rokov. Stotridsaťjeden rokov pozorného sledovania moderného sveta, skúmania, analyzovania všetkého vo svetle Božieho Zjavenia, dejín, skúsenosti Ducha i skúsenosti všetkých vrcholov i pádov modernej spoločnosti. No a práve v tejto hĺbke a dôkladnosti je paradoxne jedna z príčin, prečo je toto učenie aj medzi katolíckmi takmer neznáme. Sme zvyknutí, obzvlášť dnes, na krátke texty, skôr možno bulvárne senzácie, obrázky, videá, a infografiky. Dlhé texty v ktorých záleží na presne definovaných pojmoch, nás nepriťahujú a unavujú. Napriek tomu sa do toho musíme dať – ved' sme sa aj k tomu pri svojom obrátení rozhodli! A zase – nie je to až tak zlé...!

„*Skôr, než aby bolo sociálne učenie Cirkvi preskriptívne, je deskriptívne,*“ vysvetľuje Stephen P. White. „*Skôr, než nám Cirkev povie, ako si máme usporiadať či zorganizovať spoločnosť, hovorí nám čosi o tom, čo znamená byť človekom a čo znamená byť spoločenský. Bez tohto antropológického základu a tejto sociálnej ontológie nedáva sociálne učenie Cirkvi veľký zmysel. Bez tohto základu najväčšmi hrozí, že sa princípy katolíckeho sociálneho učenia – a celé morálne učenie Cirkvi – zredukujú len na „množstvo nesúvislých učení, ktoré sa môžu iba ak neústupne nanucovať,*“ ako raz povedal pápež František. *Cirkev ponúka elegantnú, ustálenú diagnózu hlbokéj ľudskej krízy, no jej riešenia spočívajú väčšinou na filozofických a teologických základoch, ktoré táto kríza [modernej spoločnosti] urobila nezrozumiteľnými. A keď ľudia považujú sociálne učenie za nezrozumiteľné, jednoducho mu prestanú venovať pozornosť.*“

Aby sme teda mohli porozumieť sociálnej náuke Cirkvi, musíme sa podľa Whitea vyhnúť jednej obrovskej chybe. Píše, že aj „*tí, čo nemajú až taký sklon odmietať učenie Cirkvi, môžu urobiť inú chybu, častú dokonca aj v katolíckych kruhoch. Sociálne učenie Cirkvi sa vníma ako zbierka zákazov a tvrdení – v podstate súhrn našich stanovísk – ktoré dali za dlhé roky dohromady rozliční pápeži, aby katolíci aj ostatní vedeli, za čo sme a proti čomu sme. Cirkev však nie je politický snem a jej sociálne učenie nie je stranický program. Keď katolíci chápú sociálne magistérium takto, iba podporujú dojem, že toto učenie je prinajlepšom akési moralizovanie a prinajhoršom akt moci a manipulácie, a nie to, čím je: výkladom skutočnosti.*“ Ak teda chceme porozumieť tejto náuke, kde musíme začať? Pri úplne základných otázkach: Kto je človek? Aké je jeho miesto vo svete? Aký je zmysel a cieľ jeho života? Aký je jeho vzťah k svetu a sveta k nemu? Toto sú naše prvé otázky!

UVAŽUJEME:

Svet, v ktorom žijeme, nie je kresťanský. To je prostý fakt. „*Veľká časť sveta nielenže odmieta kresťanskú antropológiu a sociálnu ontológiu, ale svet väčšinou ani nevie, čo majú všetky tieto slová znamenať (antropológia? ontológia?).*“ Cirkev si môže do nemoty rozprávať o „*podstatnej ľudskej dôstojnosti*“, no ak svet počuje iba: „*Ludia sú výnimoční a majú právo na podporu svojich rozhodnutí,*“ načo je to dobré? *Cirkev môže trvať na tom, že „spoločné dobro“ je skutočné a dá sa spoznať (akokoľvek nedokonale), no čo z toho, ak svet počuje: „To, čo je správne, určuje názor väčšiny“?* Cirkev si môže rozprávať, koľko chce, o „*prirodzenom zákone*“, no čo z toho, ak sa predpokladá, že príroda a prirodzenosť (vrátane ľudskej prirodzenosti) je vo svojej podstate bez zmyslu, a teda s ňou môžeme manipulovať, ako sa nám zachce?“ píše White. Alebo povedané tak polopatcky: Cirkev stavia na rozume a poznaní: Najprv sa usiluje pochopiť a porozumieť Bohu, svetu, človekovi, životu, miestu, ktoré my ľudia a všetko ostatné vo svete má, zmyslu človeka, života, všetkého – a potom, na základe tohto poznania, odvodí čo je správne a dobré, a čo je naopak nesprávne a zlé.

Naopak, moderný svet je založený viac na *vôli*: Neexistuje žiaden zmysel, neexistuje žiadne objektívne dobro ani zlo. Sme tým, čím byť chceme. *Muž, žena či niečo iné – JA rozhodnem, kto som. Môj život? JA rozhodnem, či nejaký zmysel má a aký zmysel to bude. Dobro a zlo? Ako hovorí ruský akademik a ateista Vitalij Ginzburg: „Keďže nejestvuje objektívny základ pre dobro a zlo, platí, že dobro je to, na čom sa dohodneme a čo uzakoníme ako legálne. Čo je legálne, je aj správne a dobré.*“ Tam, kde Cirkev hovorí: robme toto a toto, lebo to zodpovedá logike a zmyslu Stvorenia a nášmu miestu a zmyslu v ňom a preto je to správne; tam moderný svet má sklon povedať: urobíme to takto, lebo to tak chceme. Lebo môžeme. Vôľa a sila úplne stačia. My sami rozhodneme, čo bude správne a čo nie. Výsledok? Vidíme ho v neskutočne škaredéj podobe hoci aj teraz, na Ukrajine, kde niekto zabíja, páli a ničí a obsadzuje cudziu zem prsto „lebo môže“...

ÚLOHA:

< Skúste si najprv odpovedať na otázky: Aký je zmysel a miesto ľudí vo svete? Kto sme? A potom skúste nájsť čo najviac dôsledkov, ktoré to má pre politiku a spoločnosť! >